

ZO DE OUDERS ZONGEN, ZO STUDEREN DE JONGEN?

Hoofdstuk 14

Eef Stevens¹

m.m.v. Mannheim Centre for European Social Research (MZES), University of Mannheim

Europese schoolverlaters kennen een gemiddelde activiteitsgraad van 90%. Dit wil zeggen dat vrijwel alle jongeren na de schoolbanken hun intrede doen op de arbeidsmarkt. Deze arbeidsmarkt betreden is één zaak, een passende job vinden een andere.

De meerderheid van de Belgische en Vlaamse schoolverlaters behaalde minstens een diploma hoger secundair onderwijs. Met dit onderwijsniveau overtreffen zij veelal hun ouders. Daarnaast mag men niet voorbijgaan aan het gegeven dat ongeveer 12% van de jongeren de schoolbanken vroegtijdig verlaat. Wanneer de schoolverlaters op de arbeidsmarkt komen, speelt dit onderwijsniveau een belangrijke rol. Hooggeschoolden zijn minder lang werkzoekend dan lagergeschoolden. Ook worden vele schoolverlaters geconfronteerd met contracten van bepaalde duur, deeltijdse arbeid en jobmismatch. Drie redenen om te blijven uitkijken naar een andere en vaak betere job: ongeveer één derde van de Belgische schoolverlaters realiseert een opwaartse mobiliteit binnen de eerste vijf jaar na het afstuderen.

1 Onderwijs

1.1 Onderwijsniveau van de schoolverlaters

In 2000 werd de Europese Enquête naar de Arbeidskrachten door Eurostat in samenwerking met de nationale statistiekinstellingen aangevuld met een ad hoc module omtrent de transitie van onderwijs naar arbeidsmarkt. De module biedt daardoor internationaal vergelijkbare data over de Europese schoolverlaters. Alle jongeren tussen 15 en 35 jaar die voor de

---

¹ Deze tekst is gebaseerd op papers van Walter Müller, Irena Kogan, Frank Kalter, Frank Schubert, Cristina Iannelli, Emer Smyth, Maarten Wolbers, Markus Gangl en Christiane Klügel in het kader van "Evaluation and Analysis of the LFS 2000 Ad Hoc Module Data on School-to-Work Transitions: Indicator Report", Mannheim: Mannheim Centre for European Social Research, 2002, gemaakt in opdracht van Eurostat. Met dank aan Eurostat voor de toelating tot publicatie.

eerste keer het voltijdse onderwijs of een voltijds trainingsprogramma hebben verlaten in de voorbije 5 tot 10 jaar, worden in deze module beschouwd als schoolverlaters.²

Het onderwijsniveau waarmee deze jongeren de arbeidsmarkt betreden, verschilt van land tot land. Tabel 14.1 illustreert dat Italië en Spanje een hoog aandeel laaggeschoolde schoolverlaters laten optekenen. Andere landen tonen op dit vlak betere cijfers: in België, Oostenrijk, Finland, Griekenland en Zweden komt het aandeel laaggeschoolde jongeren niet uit boven de 20%. In de meeste landen verlaat meer dan de helft van de jongeren de schoolbanken met een diploma hoger secundair onderwijs (middengespoold). Wat het hoger onderwijs betreft, valt op dat België hier met 41% meer dan behoorlijk scoort (Iannelli, 2002b).

Tabel 14.1

Aandeel schoolverlaters naar onderwijsniveau (EU*; 2000)

	Laaggeschoolden (%)	Middengespoolden (%)	Hooggeschoolden (%)
België	17	42	41
Finland	12	56	32
Frankrijk	21	42	37
Griekenland	15	58	27
Italië	29	57	14
Oostenrijk	15	74	11
Spanje	35	22	43
Zweden	14	62	24

* Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Duitsland, Ierland, Verenigd Koninkrijk, Luxemburg, Denemarken, Nederland en Portugal

Bron: Eurostat LFS 2000 ad hoc module (Bewerking MZES en Steunpunt WAV)

Hoe zit dit in Vlaanderen? De enquête van de Studiegroep 'Van Onderwijs Naar Arbeidsmarkt' (SONAR) laat toe uitspraken te doen op Vlaams niveau, zij het dat schoolverlaters er anders dan in de ad hoc module worden gedefinieerd, namelijk als alle Vlaamse 23-jarigen die ondervraagd werden in de loop van 2000. Volgens de SONAR-gegevens betrad 12% van de ondervraagde Vlaamse schoolverlaters de arbeidsmarkt zonder diploma secundair onderwijs. Iets meer dan de helft heeft hoogstens dit diploma op zak. Ten slotte heeft ruim één derde van de schoolverlaters een diploma hoger onderwijs behaald ten tijde van de bevraging (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2001, p. 19). Ruim 20% van de jongeren was nog studierend ten tijde van de bevraging, waardoor de uiteindelijke proportie hoger

2 Voor de methodologische achtergrond verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, jaarreeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', jaarreeks 2002, deel 4 Jaarboek Methodologische bijlage.

gekwalficeerden wellicht nog zal aangroeien (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2002, p. 33).

Ook de schoolverlatersenquête van de VDAB werpt een licht op het onderwijsniveau van de Vlaamse jongeren. Van de Vlaamse schoolverlaters die zich inschreven bij de VDAB in 2000 is 16% laaggeschoold, 43% middengespoold en 41% hooggeschoold (VDAB, 2002a, p. 27).

Het geslacht speelt een belangrijke rol met betrekking tot het behaalde onderwijsniveau van de schoolverlaters. Uit de cijfers van de ad hoc module blijkt dat vrouwen hun mannelijke collega's hebben geëvenaard wat betreft het behalen van diploma's, maar dat de richting waarin ze afstuderen nog sterk genderafhankelijk is. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd in studiedomeinen als onderwijs, gezondheidszorg en kunstrichtingen. Mannen studeren dan weer vaker voor ingenieur (Smyth, 2002).

Ook cijfers omtrent het Vlaamse onderwijs bevestigen dit. Op secundair niveau al tonen de cijfers aan dat mannen en vrouwen zich oriënteren op verschillende studierichtingen. Wanneer we kijken naar de uitgereikte diploma's op het einde van het schooljaar 1999-2000, valt op dat richtingen als metaalbewerking, houtbewerking, autotechnieken, biotechniek, chemie, bouwkunde en industriële wetenschappen zowel in het technisch secundair onderwijs (TSO) als in het beroepssecundair onderwijs (BSO) vooral bij jongens in de smaak vallen. Meisjes uit het TSO en BSO zijn dan weer vaker terug te vinden in richtingen als kleding, verkoop en etalage, kantoor, verpleegaspirant, bijzondere jeugdzorg, onthaal en public relations en schoonheidsverzorging.

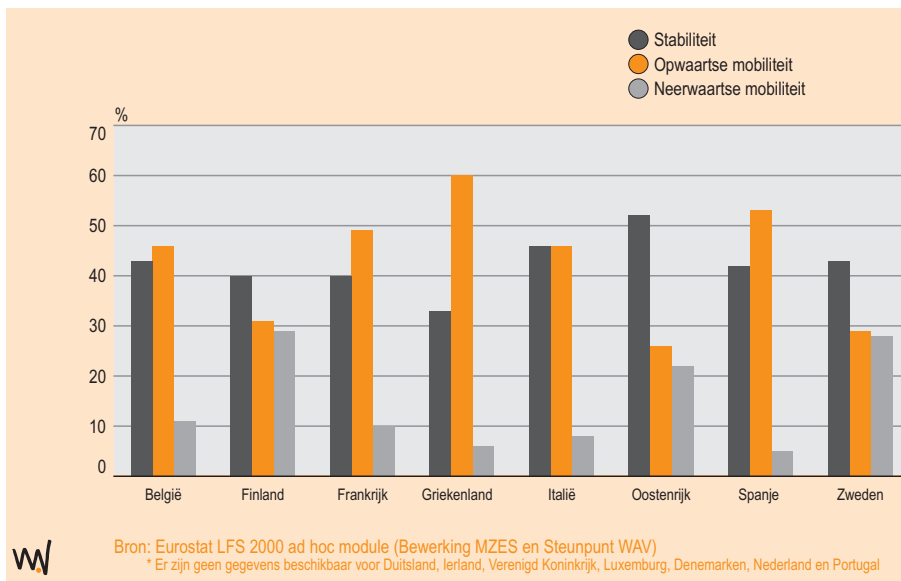
Op hogeschool- en universitair niveau werd op het einde van het schooljaar 1999-2000 iets meer dan de helft van de diploma's uitgereikt aan vrouwen. Toch zijn ook hier de vrouwen niet in alle richtingen even sterk aanwezig. Op hogeschoolniveau zijn voornamelijk gezondheidszorg en sociaal-agogisch werk bij de vrouwen in trek. Op universitair niveau zijn dat vooral de psychologische en pedagogische wetenschappen. De mannen daarentegen zijn oververtegenwoordigd in de industriële wetenschappen en productontwikkeling (hogeschool) en in de toegepaste wetenschappen (universiteit) (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, 2001, p. 445-496).

1.2 ■ ■ Intergenerationele onderwijsmobiliteit

Het onderwijsniveau van de ouders varieert sterk over de Europese landen, vooral met betrekking tot het laagste onderwijsniveau. Vooral de Zuid-Europese landen noteren hier hoge cijfers, maar ook België kent een relatief hoog aandeel laaggeschoolde ouders (45%). In Finland, Zweden en Oostenrijk daarentegen stijgt dit aandeel niet uit boven de 30%.

Figuur 14.1

Intergenerationele onderwijsmobiliteit (EU*; 2000)

Wanneer het onderwijsniveau van de ouders wordt gekoppeld aan dat van de schoolverlaters, krijgen we een beter zicht op de intergenerationele onderwijsmobiliteit. Figuur 14.1 laat zien dat de jongeren in de meeste landen minstens eenzelfde onderwijsniveau behalen als hun ouders (stabieliteit).³ In België, Frankrijk, Griekenland, Italië en Spanje komt opwaartse mobiliteit meer voor dan stabiliteit. Zo 'overtreft' bijna de helft van de Belgische schoolverlaters zijn of haar ouders. Neerwaartse mobiliteit is in alle landen de minst gangbare situatie (Iannelli, 2002b). Deze cijfers tonen enerzijds aan dat de processen van hogere scholarisatie van de bevolking en een verdere democratisering van het onderwijs nog steeds verder lopen

3 Voor een overzicht van gedetailleerd cijfermateriaal dat gebruikt wordt in dit hoofdstuk, verwijzen we naar www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, jaarreeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', jaarreeks 2002, deel 4 Jaarboek Cijferbijlage.

en dat vooral vrouwen hiervan profiteren (Slenders e.a., 2001). Naar geslacht valt immers op dat in de meeste landen vrouwen meer dan mannen een opwaartse mobiliteit realiseren. Anderzijds blijkt dat jongeren vaak worden gestimuleerd om het onderwijsniveau van hun ouders te evenaren dan wel te overtreffen.

Het onderwijsniveau van de ouders is ook van belang voor de Vlaamse jongeren. Bij jongeren met twee hooggeschoolde ouders is één op drie nog student, bij leeftijdsgenoten met twee laaggeschoolde ouders nauwelijks nog 8%. Het blijkt dat één hooggeschoolde ouder voldoende is om op 23 jaar nog een kans te hebben van ongeveer 25% om verder te studeren. Enkel bij de combinatie hooggeschoolde moeder-laaggeschoolde vader valt het aandeel studenten iets lager uit (17%). Wanneer een hooggeschoolde ouder ontbreekt, valt de kans om op 23 jaar nog te studeren terug op ongeveer 10%. Het vermoeden dat een diploma hoger onderwijs van ouders op kinderen wordt doorgegeven, wordt door deze gegevens zeker niet ontkracht (Vandenbrande, 2000).

1.3 ■ Vroegtijdig schoolverlaten

De relatie tussen het onderwijsniveau van de ouders en dit van de kinderen kan ook geduid worden via het risico op vroegtijdig schoolverlaten, dit is wanneer een jongere de arbeidsmarkt betreedt zonder een diploma hoger secundair onderwijs. 17% van de Belgische jongeren verlaat de school vroegtijdig. Figuur 14.2 laat zien dat in alle landen, met uitzondering van Finland, het aandeel vroegtijdige schoolverlaters hoger ligt wanneer de betreffende schoolverlater laaggeschoolde ouders heeft. In sommige landen, waaronder België, wordt dit effect afgezwakt wanneer er wordt opgesplitst naar geslacht, in die zin dat vrouwen met laaggeschoolde ouders minder dan mannen vroegtijdig de school verlaten (respectievelijk 20% vrouwen tegenover 32% mannen) (Iannelli, 2002b).

Wat zeggen de Vlaamse cijfers op dit vlak? Volgens de Enquête naar de Arbeidskrachten be- Hfdst. 15 draagt het aandeel vroegtijdige schoolverlaters (20-24 jaar) in Vlaanderen ruim 12%. Op basis van de SONAR-gegevens komt men tot een gelijkaardig aandeel voor Vlaanderen. Bijna 13% van de Vlaamse jongeren heeft geen diploma hoger secundair onderwijs wanneer hij of zij de arbeidsmarkt betreedt (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2002, p. 28).⁴

4 Dit aandeel vroegtijdige schoolverlaters wijkt lichtjes af van het aandeel jongeren zonder diploma secundair onderwijs (12%) omwille van een andere gehanteerde methodologie.

Figuur 14.2

Aandeel jongeren dat het onderwijs vroegtijdig verlaat naar onderwijsniveau van de ouders (EU*; 2000)

2 Overgang

De transitie van school naar werk verloopt niet voor alle schoolverlaters even vlot. Een belangrijke indicator hier is de *zoekperiode*. Deze periode wordt uitgedrukt in het aantal maanden tussen het schoolverlaten en het vinden van een eerste significante job, dit is volgens de ad hoc module een job die minstens 6 maanden wordt uitgeoefend.

Tabel 14.2 toont dat de overgangsperiode van school naar werk relatief kort is in België: 62% van de schoolverlaters heeft binnen de zes maanden een job gevonden. Eén jaar na het schoolverlaten stijgt dit percentage tot 74%. Enkel Nederland en Zweden doen het op dit vlak beter. In deze landen hebben respectievelijk 80% en 82% van de schoolverlaters binnen het jaar een job. De schoolverlaters in de zuiderse landen hebben dan weer meer moeilijkheden om een eerste job te vinden. Zo heeft maar liefst 43% van de Italiaanse jongeren na twee jaar nog steeds geen eerste significante job gevonden (Gangl, 2002).

Tabel 14.2

Tijd die verstrijkt tussen het schoolverlaten en het vinden van een eerste significante job (EU*; 2000)

	Onmiddellijke aanwerving (%)	Minder dan 6 maanden (%)	Tussen 7 en 12 maanden (%)	Tussen 1 en 2 jaar (%)	Meer dan 2 jaar (%)	Totaal (%)
België	21	41	12	11	15	100
Finland	26	27	15	15	17	100
Frankrijk	16	27	13	23	21	100
Griekenland	14	16	9	22	39	100
Ierland	29	31	10	14	16	100
Italië	10	16	8	23	43	100
Nederland	26	31	23	12	8	100
Portugal	24	29	15	15	17	100
Spanje	12	19	11	18	39	100
Zweden	31	37	14	11	7	100

* Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Luxemburg, Oostenrijk en Denemarken

Bron: Eurostat LFS 2000 ad hoc module (Bewerking MZES en Steunpunt WAV)

De SONAR-gegevens werpen meer licht op de Vlaamse schoolverlaters en hun eerste job die minstens een maand wordt uitgeoefend. Deze definitie wijkt af van de ad hoc module en verklaart grotendeels de verschillen tussen de resultaten van beide enquêtes. Uit de SONAR-data blijkt dat bijna twee op drie jongeren maximaal 2 maand inactief blijven voor ze hun eerste job aanvangen. Ongeveer 40% wordt onmiddellijk aangeworven na de studies. Een kleine 10% heeft na één jaar nog steeds geen eerste job; na vier jaar bedraagt het aandeel jongeren zonder eerste job nog 2,5%. Belangrijke factor in dit alles is het scholingsniveau: laagopgeleiden blijven beduidend langer inactief en werkloos (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2002, p. 39).

Ook de schoolverlatersenquête van de VDAB beaamt de invloed van het onderwijsniveau op het vinden van een job. In 2000 schreven 17 987 hooggeschoolde schoolverlaters zich in bij de VDAB. Eén jaar later is 9% van hen (1 647 personen) nog steeds werkzoekend. Bij de midden- en laaggeschoolden bedraagt dit werkloosheidsrisico respectievelijk 17% en 27%. Hieruit blijkt dat de laaggeschoolde ingeschreven schoolverlaters minder vlot uit de werkloosheid raken (VDAB, 2002a, p. 28).

3 *Arbeidsmarkt*

3.1 *Mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt*

In paragraaf 1.1 werd reeds aangetoond dat mannen en vrouwen over- dan wel ondervetegenwoordigd zijn in bepaalde studierichtingen. Deze man/vrouw-verhoudingen uiten zich ook op de arbeidsmarkt.

Tabel 14.3 illustreert dat schoolverlatende vrouwen oververtegenwoordigd zijn in bedienjobs, jobs in de verkoop en in de persoonlijke dienstverlening. In België vindt 40% van de vrouwelijke schoolverlaters in deze sectoren een eerste job tegenover 21% van hun mannelijke tegenhangers. De omgekeerde situatie doet zich voor wat betreft jobs voor geschoolde en ongeschoolde arbeiders waar mannen (40%) meer voorkomen dan vrouwen (12%) (Gangl, 2002).

Tabel 14.3

Aandeel schoolverlaters naar beroep van de eerste significante job (EU*; 2000)

	Bestuursfuncties, professionals		Bedienjobs, verkoop, persoonlijke dienstverlening		Geschoolde en ongeschoolde arbeid	
	Man (%)	Vrouw (%)	Man (%)	Vrouw (%)	Man (%)	Vrouw (%)
België	39	49	21	40	40	12
Finland	38	47	13	36	49	17
Frankrijk	44	40	15	48	41	13
Griekenland	27	38	30	52	43	10
Ierland	29	32	20	54	51	14
Italië	33	34	23	48	44	18
Nederland	54	51	16	38	30	11
Portugal	22	30	24	47	53	23
Spanje	25	37	18	48	57	15
Zweden	41	40	21	47	38	12

* Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Luxemburg, Oostenrijk en Denemarken

Bron: Eurostat LFS 2000 ad hoc module (Bewerking MZES en Steunpunt WAV)

De SONAR-enquête bevestigt dat er ook op Vlaams niveau nog steeds sprake is van beroepssegregatie (tabel 14.4). Ruim een derde van de Vlaamse mannelijke schoolverlaters komt voor zijn eerste job in de industrie terecht. Daarnaast zijn mannen ook oververtegenwoordigd in de bouw. Bij de vrouwen zijn de populairste sectoren gezondheid, handel en onderwijs.

Tabel 14.4

Aandeel schoolverlaters naar beroep van de eerste significante job (Vlaams Gewest; 2000)

	Man (%)	Vrouw (%)	Totaal (%)
Primaire sector	1,5	0,8	1,2
Bouw	10,3	0,9	5,6
Handel	14,6	18,3	16,5
Horeca	4,5	5,7	5,1
Transport en communicatie	6,8	3,0	4,9
Financiële dienstverlening	3,0	4,3	3,7
Zakelijke dienstverlening	8,5	9,5	9,0
Bestuur	2,5	3,0	2,7
Onderwijs	5,0	12,8	8,8
Gezondheid	3,0	22,1	12,5
Industrie	34,3	10,8	22,6
Overige	2,4	4,0	3,2
Sector niet gekend	3,7	4,9	4,3
Totaal	100	100	100

Bron: SONAR

3.2 Jobkenmerken

Vele schoolverlaters werken in atypische arbeidsvormen. Uit de ad hoc module blijkt dat een contract van bepaalde duur en onvrijwillige deeltijdse arbeid niet ongebruikelijk zijn wanneer men de arbeidsmarkt voor het eerst betreedt. Ook SONAR besteedt op Vlaams niveau veel aandacht aan de kenmerken van de eerste significante job. Een opvallend SONAR-resultaat is het grote aandeel tijdelijke contracten. Iets meer dan de helft van de mannelijke (56%) en bijna twee derden van de vrouwelijke (64%) intreders begonnen te werken in een tijdelijk contract. Hogergeschoolden vinden hun eerste job relatief vaker via een tijdelijk contract dan lagergeschoolden, zeker bij de vrouwen.

Ook of men een voltijdse of deeltijdse job vindt bij het begin van de arbeidsloopbaan geeft iets te kennen over de aard van het overgangsproces. Uit de SONAR-gegevens blijkt dat 90% van de mannelijke en 73% van de vrouwelijke schoolverlaters start in een voltijdse baan. Bij de mannen varieert dit aandeel niet noemenswaardig naar onderwijsniveau. Bij de vrouwen blijkt dit wel een rol te spelen: vrouwen met een diploma hoger onderwijs werken duidelijk meer voltijds dan vrouwelijke schoolverlaters met een lager onderwijsniveau (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2001, p. 47-53).

Bovendien komen veel schoolverlaters in een job terecht die niet volledig overeenstemt met hun verworven schoolse kwalificaties. Geen enkel van de onderzochte landen in de ad hoc module ontsnapt aan een dergelijke 'jobmismatch'. Hiervan is sprake wanneer het beroep waarin de schoolverlater werkzaam is niet overeenstemt met de studierichting waarin hij of zij is afgestudeerd. Mannen slagen er in het algemeen beter in om een jobmismatch te vermijden dan vrouwen. Naar leeftijd valt op dat vooral de jongste schoolverlaters te maken krijgen met een jobmismatch. Bij de Belgische 20- tot 24-jarigen komt ruim één derde van de schoolverlaters terecht in een job die niet is afgestemd op het behaalde diploma. Dit aandeel daalt naar 30% bij de 25- tot 29-jarigen en naar 27% bij de 30- tot 34-jarigen (Wolbers, 2002).

Op Vlaams niveau gaat ook de SONAR-enquête in op deze problematiek. Het gaat in het SONAR-onderzoek wel eerder om een kwalificatiemismatch, dit is wanneer er een discrepantie aanwezig is tussen het vereiste opleidingsniveau van de job en het verworven opleidingsniveau van de jongere. Het merendeel van de Vlaamse schoolverlaters (69%) vindt dat het niveau van zijn of haar opleiding juist aansluit op de job die wordt uitgeoefend. Dit betekent dat bijna één derde zich onder- of overschoold voelt. Mannen worden vaker geconfronteerd met een jobmismatch: 28% vindt dat hij een te hoge opleiding genoot voor de job en 6% geeft toe dat hij eigenlijk te laag geschoold is. Bij vrouwen bedragen deze aandelen respectievelijk 23% en 5% (Steunpunt WAV-SSA en SONAR, 2001, p. 83-87).

3.3 Jobmobiliteit

Een job voor het leven is iets wat jongeren van vandaag niet meer (kunnen) verwachten wanneer ze intreden op de arbeidsmarkt. Dit laat zich dan ook zien in de cijfers met betrekking tot jobmobiliteit. Ongeveer 30% van de bevraagde Europese schoolverlaters in de ad hoc module verliet de eerste job binnen de vijf jaar, meestal om te starten bij een andere werkgever. De Belgische cijfers liggen boven dit gemiddelde: 32% van de mannelijke en 35% van de vrouwelijke schoolverlaters wisselde van job binnen de vijf jaar na het schoolverlaten.

Uit meer gedetailleerde analyses blijkt verder dat het onderwijsniveau een invloed uitoefent op de jobmobiliteit. In België, Spanje en Finland blijkt de eerste job van hoogopgeleide schoolverlaters stabielier dan deze van hun laagopgeleide collega's. Bijgevolg daalt de jobmobiliteit naargelang het onderwijsniveau stijgt (Gangl, 2002).

Tabel 14.5

Jobmobiliteit binnen de eerste vijf jaar na het schoolverlaten (EU*; 2000)

	Opwaartse jobmobiliteit		Neerwaartse jobmobiliteit	
	Man (%)	Vrouw (%)	Man (%)	Vrouw (%)
België	36	30	19	20
Finland	36	31	24	19
Frankrijk	46	50	26	29
Griekenland	33	14	33	27
Ierland	39	38	24	26
Italië	28	27	20	19
Nederland	32	43	27	15
Portugal	32	32	28	31
Spanje	30	26	26	23
Zweden	34	26	19	19

* Er zijn geen gegevens beschikbaar voor Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Luxemburg, Oostenrijk en Denemarken

Bron: Eurostat LFS 2000 ad hoc module (Bewerking MZES en Steunpunt WAV)

Uit tabel 14.5 valt op te maken dat de jobmobiliteit in de meeste gevallen leidt tot een toename van de beroepsstatus. Naar geslacht zijn de verschillen minimaal. In België realiseert 30% van de vrouwen en 36% van de mannen een opwaartse mobiliteit. Het onderwijsniveau daarentegen beïnvloedt wel de aard van de mobiliteit. Naarmate het onderwijsniveau stijgt, neemt de kans op opwaartse mobiliteit en het risico op neerwaartse mobiliteit af. Deze vaststelling suggereert dat hogeropgeleiden vaker van meet af aan een job vinden die beter is afgestemd op hun verworven kwalificaties dan lageropgeleiden.

Ook de SONAR-data besteden aandacht aan de prille arbeidsmarktcarrière. Wanneer enkel rekening wordt gehouden met de 23-jarigen uit de SONAR-enquête die niet meer studeren, blijkt dat 62% van alle hooggeschoolden nog steeds werkzaam is in de eerste job. Bij de laagstgeschoolden (lager onderwijs) zakt dit aandeel tot 20%; zij hebben ten tijde van de bevraging meestal meer dan één job gehad. Dit verschil tussen hoog- en laaggeschoolden kan niet louter aan scholing worden toegeschreven. Laaggeschoolden zijn allicht al meerdere jaren actief op de arbeidsmarkt, waardoor de kans dat zij de eerste job reeds verlaten hebben hoger ligt in vergelijking met de hooggeschoolden (Steunpunt WAV-SSA en SONAR 2001, p. 63).

Zeker 35% van de schoolverlaters verlaat de eerste job uit vrije wil (zelf ontslag genomen of ander werkaanbod aanvaard). Vooral hogergeschoolden aanvaardden een ander werkaanbod. Daartegenover wordt 36% van de jongeren geconfronteerd met gedwongen mobiliteit

omwille van het einde van het tijdelijke contract. Dit percentage stijgt tot 44% bij de hoogst-opgeleiden, die vaker in tijdelijke contracten werkzaam zijn. Individueel ontslag, een andere vorm van gedwongen mobiliteit, komt dan weer vaker voor bij lagergeschoolden (Steunpunt WAV-SSA en SONAR 2002, p. 49-55).

Cijferbijlage: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, jaarreeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', jaarreeks 2002, deel 4 Jaarboek Cijferbijlage

Methodologie: www.steunpuntwav.be, rubriek publicaties, jaarreeks 'De arbeidsmarkt in Vlaanderen', jaarreeks 2002, deel 4 Jaarboek Methodologische bijlage